

Vilma BIJEIKIENĖ, Daiva PUNDZIUVIENĖ, Lina Danutė ZUTKIENĖ

IKT PANAUDOJIMAS INTEGRUOJANT KALBOS IR DALYKO MOKYMĄ

Summary. The present article generally focuses on the implementation of content and language integrated learning (CLIL) methodology in Lithuanian schools of general education. Although CLIL has already enjoyed quite a long history of its application in various parts of the world and has to some extent been present in Lithuanian schools, the problematic aspects of its implementation in Lithuania are still pending to be resolved. Among a few shortcomings such as the lack of legal regulations or the absence of the 'whole school policy' approach, insufficient CLIL teachers' competences can be placed at the top of the problem list. This is evidenced by the fact that the most popular type of CLIL in Lithuanian schools entails a subject teacher and a foreign language teacher working together in a CLIL class. To improve the situation the subject teachers need to perfect a number of competences including CLIL didactics, application of active methods, use of ICT, etc. to be prepared for a quality CLIL class. In light of this observation, the present study aims at analysing teachers' attending a CLIL training course attitudes towards the application of ICT in various contexts ranging from the daily life routines to professional activities and to CLIL classes as a fertile area for ICT-based activities. It also aims at comparing the attitudes of teachers from general education schools with the ones obtained from university language teachers and students in earlier studies. It is an analytic quantitative study with 96 teachers participating as respondents. The study has revealed the teachers' largely positive attitudes towards the application of ICT in CLIL classes indicating a number of advantages: the use of authentic subject-related resources in a foreign (target) language and the possibility to differentiate tasks and the teaching process as well as to motivate and organise students' individual work. The application of ICT in CLIL classes is also highlighted by the teachers as an effective means of fostering students' creativity through subject-related team projects such as webquests or by initiating cooperation with students from other schools and countries.

Keywords: information communication technologies (ICT), content and language integrated learning (CLIL), foreign language teaching, communicative competence, general education.

Santrauka. Remiantis jau atliktais IDKM įgyvendinimo Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose tyrimais, galima teigti, kad šio pasaulyje jau seniai taikomo ir gana populiarus metodo diegimas Lietuvoje taip pat nėra pradinėje stadijoje, tačiau jį sklandžiai ir sistemingai diegti labiausiai kliudo teisiniai apribojimai, kokybiškos Lietuvos moksleiviams pritaikytos mokymo medžiagos ir kvalifikuotų IDKM mokytojų stoka. Dėl pastarosios priežasties IDKM pamoką dažnai veda du mokytojai – dalyko ir užsienio kalbos, todėl šio metodo įgyvendinimui tenka didesnės išlaidos. Siekiant pabrėžti kvalifikuotų, IDKM taikančių Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklų mokytojų parengimo svarbą, straipsnyje analizuojama viena iš svarbių IDKM pedagogų kompetencijų – gebėjimas veiksmingai taikyti informacinės komunikacinės technologijas IDKM pamokoje. Straipsnio tikslai: 1) išanalizuoti mokytojų, besirengiančių taikyti IDKM, IKT naudojimo įpročius įvairiose kasdienio gyvenimo ir profesinės veiklos terpėse ir

ištirti jų požiūrį į IKT taikymą, integruojant dalyko ir kalbos mokymą; 2) palyginti bendrojo lavinimo mokyklų mokytojų ir aukštosios mokyklos dėstytojų požiūrį į technologijų veiksmingumą mokant(-is). Straipsnyje taip pat apžvelgiamas bendrojo lavinimo mokyklų infrastruktūros sąlygų tinkamumas taikyti IKT pamokų metu ir popamokinėje veikloje. Tyrimas atliktas Vytauto Didžiojo universiteto Užsienio kalbų centre (VDU UKC), naudojant duomenų kiekybinę analizę. Tyrimo respondentai – 96 Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklų mokytojai. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad mokytojai vertina technologijas kaip galimybę pajavairinti IDKM pamokos didaktiką ir metodiką, panaudojant autentiškus šaltinius užsienio kalba, diferencijuojant užduotis ir mokymo procesą, skatinant mokinius mokytis savarankiškai, pasirenkant individualizuotą mokymo(-si) tempą, organizuojant kūrybinį komandinį mokymąsi, kurio metu mokiniai tampa tyrėjais, rengiant bendrus projektus su kitų mokyklų, miestų ir šalių bendraamžiais, be to, mokytojų nuomone, IDKM pedagogo kompetencijų tobulinimas yra tiesiog neatsiejamas nuo IKT, atveriančių langą į informacijos ir komunikacijos pasaulį bei leidžiančių neribotai varijuoti IDKM pamokos turiniu ir forma.

Pagrindinės sąvokos: informacinės komunikacinės technologijos (IKT), integruotas dalyko ir kalbos mokymas (IDKM), IDKM mokytojų kompetencijos, bendrasis ugdymas.

Įvadas

Šiuolaikinio švietimo tendencijos, pradedant bendruoju ugdymo ir baigiant universitetiniu lygmeniu, vis labiau orientuojasi į ugdymo proceso, mokymo turinio ir švietimo programų tarptautiškumo plėtojimą, kuris neatsiejamas nuo daugiakalbės kompetencijos ugdymo ir tobulinimo. Atsiliepdami į daugiakalbės ir daugiakultūres bendruomenės poreikius, Europos Tarybos ir Europos Komisijos kalbų politikos formuotojai reguliariai teikia nuorodas ir rekomendacijas kalbų mokymui(-si) ir daugiakalbės kompetencijos plėtojimui. Europos Sąjungos švietimo dokumente *Promoting Language Learning and Linguistic Diversity: An Action Plan 2004–2006* (2003) įvardyti principiniai daugiakalbės kompetencijos plėtojimo aspektai byloja, kad, be gimtosios kalbos, šiuolaikinis europietis turėtų gebėti bendrauti bent dviem kitomis kalbomis, o kalbos mokymas(-is) turėtų būti grindžiamas komunikacinės ir tarpkultūrinės kompetencijų tobulinimu, o ne pasyvių žinių įgijimu (plg. *Quality Education for Plurilingual People Living in Multilingual Societies*, 2010). Vadovaujantis Europos Sąjungos dokumentais, Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerijos strateginėse nuostatose teigiama, jog bendrojo lavinimo programų abiturientai turėtų būti įgiję pirmosios užsienio kalbos B2 (aukštumos) lygmens kompetenciją ir antrosios užsienio kalbos B1 (slenksčio) lygmens kompetenciją (Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatos, 2003). Deja, reguliariai atliekama studentų, įstojusių į Vytauto Didžiojo universitetą, anglų kalbos kompetencijos analizė rodo, jog didelė dalis bendrojo lavinimo mokyklų absolventų šių kompetencijų neturi.

Įvairiose pasaulio šalyse esančiose bendrojo ugdymo įstaigose jau kuris laikas ypatingas dėmesys skiriamas integruotam dalyko ir kalbos mokymui (IDKM). Anot Europos Tarybos, ši metodika tikslina moksleivių kalbinių kompetencijų plėtojimo procesą ir drauge tobulina jų dalykines kompetencijas (Council Conclusions on Language Competences to Enhance Mobility, 2011). Bendriausia prasme IDKM

suprantamas kaip nekalbinių disciplinų mokymas užsienio kalba (Dalton-Puffer, Nikula, Smit, 2010, p. 1; plg. Coyle, Hood, Marsh, 2010). Anksčiau minėtame 2004–2006 m. Europos Sąjungos švietimo strategijos dokumente teigiama, jog IDKM gali veiksmingai pasitarnauti išskeltiems daugiakalbės kompetencijos plėtojimo tikslams, suteikdamas moksleiviams galimybę praktiškai taikyti įgytą kalbinę kompetenciją, neskiriant papildomo pamokų laiko užsienio kalbai. Panašius IDKM privalumus nurodo ir IDKM tyrėjai: integruotai besimokydamas nekalbinio dalyko, moksleivis ugdo kalbinę kompetenciją natūraliai – per kalbos vartoseną, o ne mokydamasis atskirai kalbos vartojimo sistemos ir taisyklių (Dalton-Puffer, Nikula, Smit 2010: 6; plg. Lorenzo, Moore 2010, p. 25).

IDKM tyrėjai pabrėžia šios metodikos daugiasluoksniškumą, reiklumą kūrybiškumui, lankstumą, taip pat tokia metodika grindžiamo mokymo scenarijų ir metodų įvairovę (Būdvytytė-Gudienė et al., 2011; Dale, Tanner, 2012; Dalton-Puffer, Nikula, Smit, 2010; Deller, Price, 2007). Šioje įvairovėje neabejotinai išskiriamas esminis IDKM tikslas – besimokančio asmens kalbinių ir dalykinių kompetencijų ugdymas. Kad šis ugdymas būtų kokybiškas ir veiksmingas, keliami aukšti reikalavimai IDKM taikančio mokytojo kompetencijoms. IDKM mokytojas ne tik turi gerai mokėti užsienio bendrąją ir dalykinę kalbą, gebėti užtikrinti optimalų užsienio ir gimtosios kalbos santykį mokymo procese, bet ir turėti kitų bendrųjų kompetencijų, tarp kurių svarbų vaidmenį atlieka gebėjimas taikyti informacines komunikacines technologijas (IKT).

Pasak P. Sharma ir B. Barretto (2007), šiuolaikiniai mokiniai gali būti vadinami „digital natives“ arba „net generation“, – tai reiškia, kad IKT pasaulis jiems tampa įprastu, nuo vaikystės gerai pažįstamu ir ypač pamėgtu laisvalaikio leidimo būdu. Dėl šios priežasties IKT grįstas mokymas(-is) gali tapti produktyviu mokinių buvimo virtualioje aplinkoje panaudojimu. IKT taikymas mokant(-is) atveria galimybių naudotis autentiškais šaltiniais įvairiomis kalbomis. Autentiški įvairių disciplinų šaltiniai užsienio kalba yra ypač svarbūs integruotai mokant kalbos ir dalyko. IKT leidžia diferencijuoti užduotis ir mokymo procesą, atskiriant užduotis, skirtas gabiems ar prasčiau besimokantiems vaikams, leidžia lengviau organizuoti savarankišką mokymąsi ir ugdo moksleivių savarankiškumą mokantis.

Tyrimo pagrindimas

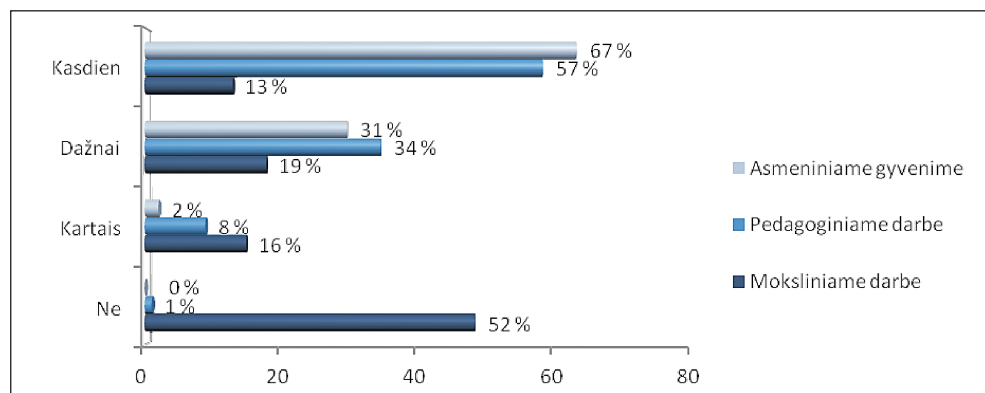
2001–2006 m. Lietuvoje du bandomieji projektai inicijavo pradines IDKM įgyvendinimo gaires ir parodė, kad įdiegti IDKM labiausiai kliudo kvalifikuotų mokytojų ir kokybiškos mokymo medžiagos trūkumas, teisiniai apribojimai, vadybiško sisteminio IDKM taikymo mokyklose (angl. *whole school policy*) nebuvimas ir didelės šio mokymo metodo įgyvendinimo išlaidos (Andriulienė et al., 2006). Dėl dalyko mokytojų kalbinio pasirėngimo stokos dažniausiai Lietuvos mokyklose taikomas metodas yra dviejų – dalyko ir užsienio kalbos – mokytojų vedama IDKM pamoka. Siekiant taisyti padėtį, 2011–2013 m. VDU UKC vykdomas ES struktūrinių fondų paramos

projektas *Užsienio kalbos ir dalyko sinergija*, parengtas pagal priemonę *Kalbų mokymo, verslumo ugdymo ir inovatyvių švietimo metodų kūrimas ir diegimas*, kuris suteikė galimybę dalyko mokytojams visapusiškai pasirengti taikyti IDKM. Projekto metu 121 įvairių nekalbinių dalykų mokytojas iš Kauno, Alytaus ir Šiaulių bendrojo lavinimo mokyklų pasirinktinai tobulina anglų, vokiečių arba prancūzų kalbos komunikacinę kompetenciją ir ugdo dalyko leksikos užsienio kalba taikymo gebėjimus, kad galėtų sėkmingai atnaujinti ugdymo turinį ir įgyvendinti IDKM, integruojant IKT, mokymosi strategijas ir aktyviusius metodus į dalyko mokymo(-si) procesą.

Tarp įvairių IDKM mokytojai būtinų kompetencijų svarbią vietą užima gebėjimas taikyti aktyvius šiuolaikinėmis technologijomis grįstus metodus, atveriančius nepažiną turinio ir formų įvairovę: pradedant kompiuterinėmis programomis arba interaktyvių mokymo lentų naudojimu klasėje ir baigiant mokymo šaltinių interneto svetainių, autentiškų tekstų tinklalapių, virtualių mokymo(-si) aplinkų, interneto dienoraščių, žodynų, enciklopedijų, elektroninių bendravimo priemonių panaudojimu. Dėl minėtos priežasties buvo suformuluoti tokie **tyrimo tikslai**: išanalizuoti projekte dalyvaujančių bendrojo lavinimo mokytojų IKT taikymo įpročius ir dažnumą įvairiose kasdieninio gyvenimo ir profesinės veiklos terpėse, ištirti jų požiūrį į IKT taikymą, integruojant dalyko ir kalbos mokymą. Taip pat siekta palyginti bendrojo lavinimo mokyklų mokytojų ir aukštosios mokyklos dėstytojų požiūrį į technologijų veiksmingumą mokant(-is). Tyrimo respondentai – 96 mokytojai iš bendrojo lavinimo programų vykdančių Alytaus, Kauno ir Šiaulių miestų bei rajonų mokyklų. Tyrime buvo pasitelkta kiekybinio tyrimo (anketinės apklausos) metodika.

Tyrimo rezultatai

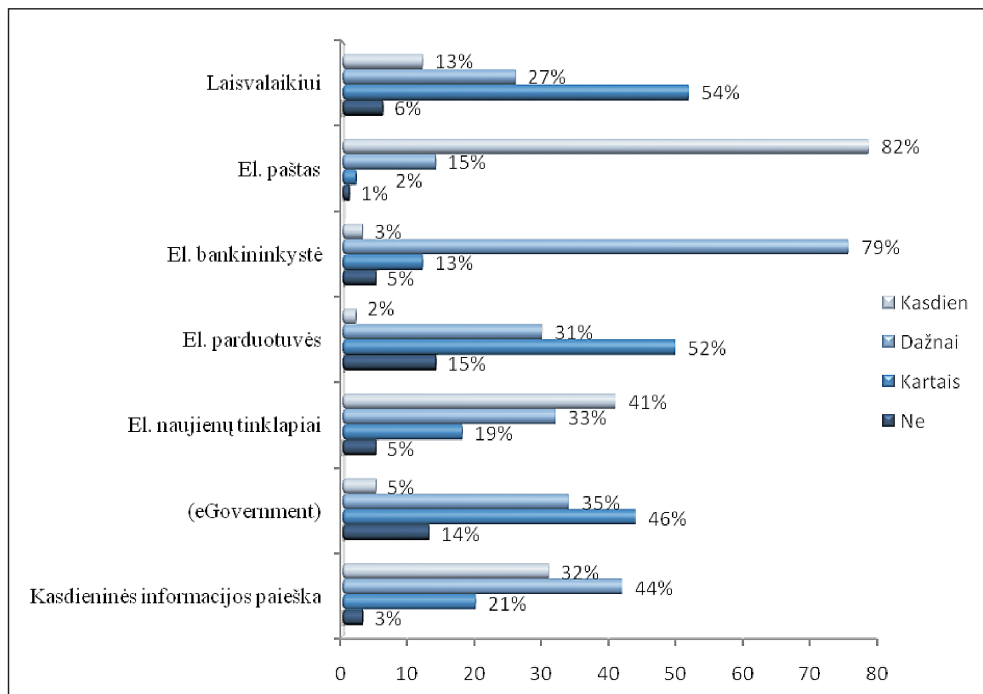
Išanalizavus apklausos anketų duomenis, pastebėta, jog nepaisant to, kad daugumai bendrojo lavinimo mokytojų virtuali erdvė nėra *igimta* kaip didžiajai daliai jų mokinių, dauguma tyrimo respondentų (67 %) kasdien arba dažnai naudoja IKT asmeniniame gyvenime ir pedagoginiame darbe (1 pav.)

1 pav. IKT naudojimas asmeniniame gyvenime, pedagoginiame ir moksliniame darbe

Tokie tyrimo rezultatai rodo, kad gyvenimas šiuolaikinėje informacinėje ir žinių visuomenėje skatina taikyti technologijas kasdieninėje veikloje net tuos asmenis, kurie iš pradžių buvo skeptiškai nusiteikę IKT atžvilgiu. Šiuolaikiniam pedagogui technologijos suteikia galimybę greitai ir lengvai surasti naujausios informacijos, paruošti įdomių ir novatoriškų pamokų planus ir turinį, taip pat tobulinti savo kompetenciją dėstomo dalyko srityje, bendraujant ir bendradarbiaujant su kolegomis Lietuvoje ar užsienyje. Kitaip nei aukštųjų mokyimo įstaigų dėstytojai (žr. Bijeikienė, Pundziuvienė, Linkevičiūtė, 2009; Bijeikienė, Rašinskienė, Zutkienė, 2011), bendrojo lavinimo mokyklų mokytojams retai tenka taikyti IKT moksliniame darbe, kadangi mokytojų veikla yra daug labiau nukreipta į praktines mokymo ir mokymo proceso organizavimo sritis.

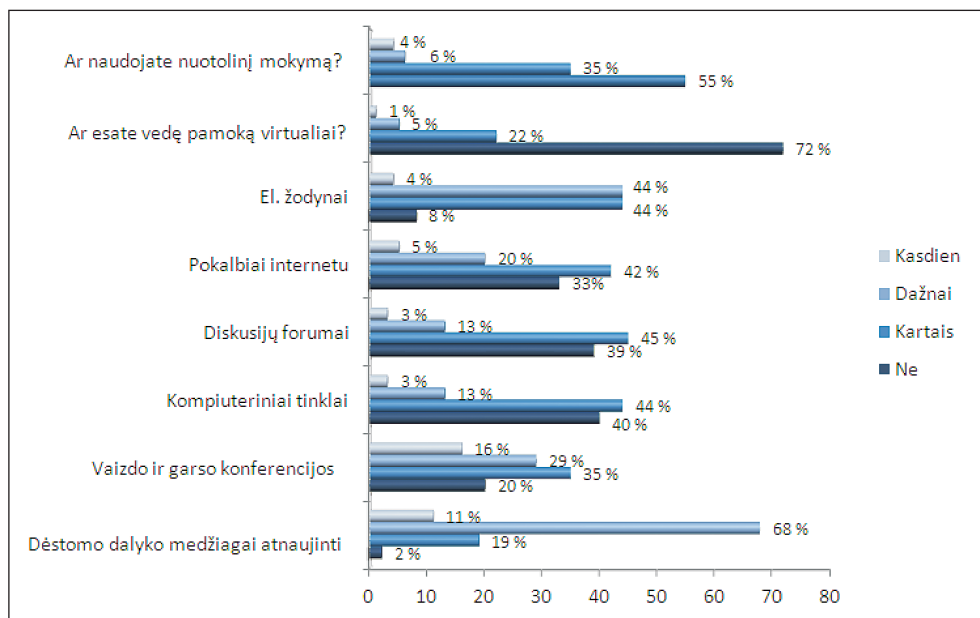
Apibendrinant IKT taikymo laisvalaikio, paslaugų ir informacijos paieškos srityse rezultatus (2 pav.), galima teigti, kad apklaustiems mokytojams IKT nėra kasdieninis laisvalaikio leidimo būdas (tik 13 % respondentų naudoja IKT laisvalaikiui kasdien ir 27 % respondentų jas naudoja dažnai), – tai dar kartą patvirtina teiginį, kad tik dabartinė jaunoji karta yra „digital natives“ arba tie asmenys, kuriems virtualusis pasaulis yra įprastas ir beveik neatsiejamas nuo jų kasdieninio laisvalaikio leidimo būdų. Nors respondentams nėra būtina dažnai naudoti technologijas laisvalaikiui leisti, beveik visi tyrime dalyvavę asmenys kasdien naudoja elektroninį pašta, taip pat dažnai naudojasi elektroninės bankininkystės paslaugomis.

2 pav. IKT taikymas laisvalaikio, paslaugų ir informacijos paieškos srityse

52 % apklaustų mokytojų kartais naudojasi elektroninių parduotuvių paslaugomis, nors, anot jų, tai nėra kasdieninis ar labai dažnas poreikis. Maždaug pusei respondentų svarbu kasdien naudotis elektroniniais naujienų tinklalapiais, taip pat tyrime dalyvavę mokytojai pažymėjo, kad jie kasdien (32 %) arba dažnai (44 %) naudoja technologijas kasdieninės informacijos paieškai, – tai patvirtina IKT, kaip svarbaus ir lengvai prieinamo informacijos šaltinio, svarbą.

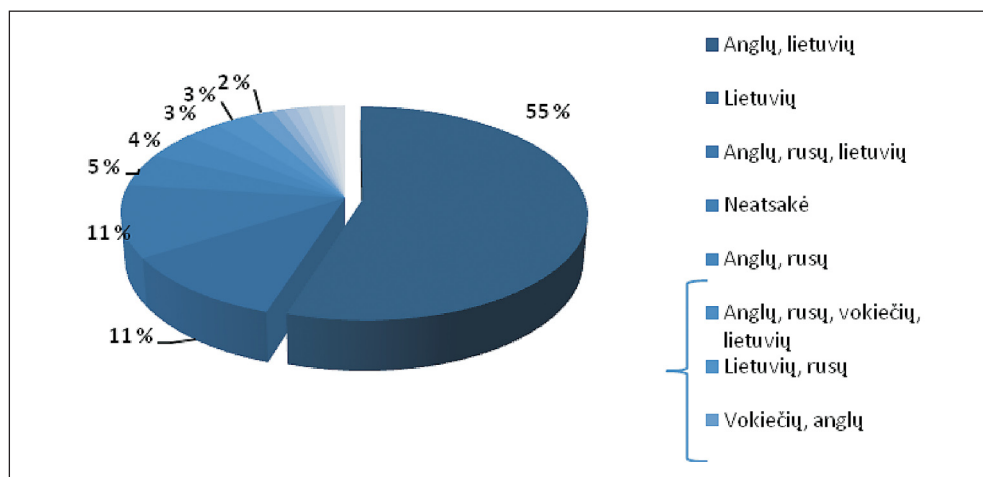
Lyginant šio tyrimo rezultatus su 2009 m. atlikto tyrimo rezultatais (Bijeikienė, Pundziuvienė, Linkevičiūtė, 2009), aukštųjų mokyklų dėstytojai taip pat dažniausiai naudoja elektroninį paštą, naudojasi elektroninės bankininkystės paslaugomis ir skaito elektroninių naujienų tinklalapius. Be to, kaip ir apklausti mokytojai, dėstytojai nėra linkę naudoti IKT laisvalaikiiui leisti. Įdomu pažymėti, kad minėto 2009 m. atlikto tyrimo respondentų – VDU studentų – požiūris į IKT, kaip patrauklų laisvalaikio leidimo būdą, labai skyrėsi nuo apklaustų dėstytojų ir mokytojų: didžioji dauguma studentų teigė, jog jie kasdien arba dažnai naudoja technologijas laisvalaikiiui leisti. Remiantis šiais rezultatais, būtų galima tvirtinti, kad IKT integravimas į mokymo(-si) procesą gali labiau sudominti besimokančius asmenis, nes technologijos jiems yra patraukli bendravimo, informacijos paieškos ar įvairių kitų interaktyvių veiklų terpė.

3 pav. IKT taikymas mokymo procese

Anot respondentų, IKT yra ypač svarbios, atnaujinant dėstomo dalyko medžiagą, nes 11 % atsakiusių asmenų šiai veiklai technologijas naudoja kasdien ir net 68 % mokytojų – dažnai. Kad mokyklose nėra taikomas nuotolinis mokymas,

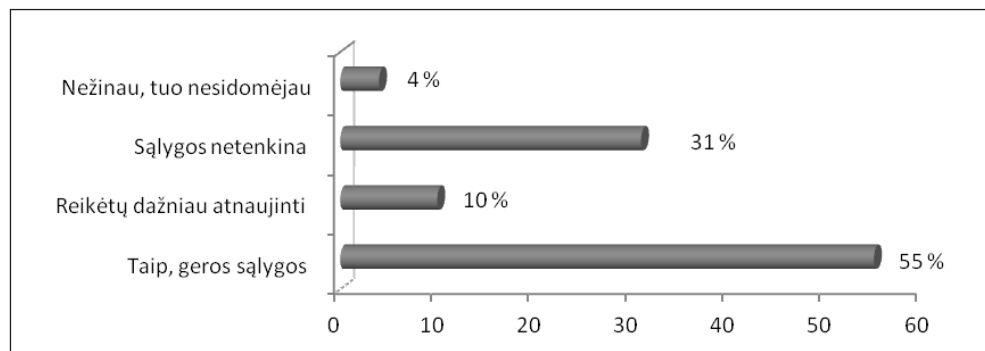
atskleidžia šie tyrimo rezultatai (3 pav.): 1) 55 % respondentų niekada netaikė nuotolinio mokymo; 2) 72 % respondentų neturi pamokos vedimo virtualiai patirties. Tyrimo autorės mano, kad derėtų skirti daugiau dėmesio mišriojo mokymo (tradicinės pamokos klasėje ir darbo virtualioje aplinkoje derinimo) taikymui bendrojo lavinimo mokyklose. Mišriojo mokymo nereikėtų suvokti kaip alternatyvos ir priešasties nevesti tradicinės pamokos ar leisti mokiniui neiti į pamoką. Visų pirma, reikėtų skatinti mokytojus, ypač taikančius IDKM, naudoti įvairias virtualias mokymo aplinkas (pvz., *Moodle*), kuriose jie galėtų įdėti autentiškos garso, vaizdo ar kitokios mokymo medžiagos, dalyko terminų užsienio kalba žodyną, organizuoti interaktyvias popamokines veiklas ar namų darbų užduotis, kurios tobulintų IDKM mokinių komandinius, bendravimo, bendradarbiavimo, kūrybinius ar savarankiško mokymosi gebėjimus. Tikėtina, kad ir mokiniai deramai įvertins galimybę bet kuriuo metu prisijungti prie virtualios aplinkos, analizuoti ir reflektuoti ten įdėtą mokymosi medžiagą ir pan. Be to, virtuali aplinka gali būti labai patogi mokinių konsultavimo terpė, kurioje galima organizuoti sinchronines arba asinchronines konsultacijas ir individualizuoti mokymo(-si) procesą, – tai labai reikalinga, integruojant dalyko ir kalbos mokymą. Peržvelgus į atlikto tyrimo rezultatus, paaiškėjo, kad didesnė dalis respondentų tik kartais naudojasi arba visai nesinaudoja tokiomis elektroninėmis bendravimo priemonėmis kaip pokalbiai internetu, diskusijų forumai ar kompiuteriniai tinklai. Tikėtina, kad šios bendravimo priemonės yra populiarios tarp mokinių, „digital natives“. Nors dalis respondentų teigia organizuojantys vaizdo ir garso konferencijas (16 % apklaustųjų kasdien ir 29 % mokytojų dažnai), beveik tokia pat dalis jas organizuoja tik kartais arba visai jų neorganizuoja. Maža to, mišriojo mokymo taikymas suteiktų galimybių sergantiems arba laikinai išvykusiems mokiniams, taip pat neįgaliems asmenims sėkmingai įsijungti į mokymosi procesą ir bendrauti su mokytoju bei mokslo draugais.

4 pav. Respondentų vartojamos IKT taikymo kalbos

Iš 4 pav. matyti, kad atsakymuose apie kalbų pasirinkimą naudojant IKT vyrauja anglų kalba. 53 % respondentų informacijos ieško lietuvių ir anglų kalbomis. Dar 10 % respondentų renkasi ir rusų kalbą. Tai neabejotinai svarbus potencialas, planuojant integruoto dalyko ir kalbos dėstymą, kurio metu anglų kalba pasirenkama dažniausiai. Be to, įtakos galėjo turėti ir tai, kad projekte *Dalyko ir kalbos sinergija* mokyti anglų kalbos pasirinko gausiausia dalis mokytojų (95 iš 121), taigi, natūralu, kad ši respondentų dalis IKT naudoja daugiausia anglų kalba. Tyrimas atskleidė ir daugiakalbystės naudojant IKT aspektą, nes pavieniai mokytojai paminėjo ir vokiečių, italų, prancūzų, lenkų bei ispanų kalbas. Tiesa, dešimtadalis respondentų nurodė, naudojantys IKT tik lietuvių kalba, – tai turėtų būti pirmas taisytinasis aspektas, ne tik pradedant taikyti IDKM metodą, bet ir apskritai įtraukiant globalaus mokslo kontekstą į mokymo procesą Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose.

Vertinant mokyklų infrastruktūrą ir esamas IDKM diegimo sąlygas (5 pav.), džiugina tai, kad dauguma mokytojų (55 %) teigiamai įvertino esamą jų mokyklos techninę bazę, nors 31 % respondentų sąlygos netenkina. Derėtų pažymėti, kad technologijų atžvilgiu kai kurios bendrojo lavinimo mokyklos yra gana gerai apsirūpinusios (pvz., turi kompiuterių klasių, kalbų mokymo laboratorijų, interaktyvių mokymo lentų ir pan.), tačiau, kaip jau buvo minėta, įgyvendinant ankstesnius IDKM projektus, tyrimai atskleidė, kad vienas iš veiksnių, labiausiai kliudančių diegti IDKM, yra kvalifikuotų mokytojų ir kokybiškos mokymo medžiagos trūkumas. Taigi, derėtų atkreipti dėmesį į kvalifikuotų IDKM mokytojų rengimą ir įvairių jų kompetencijų, įskaitant ir IKT, naudojimą, tobulinimą.

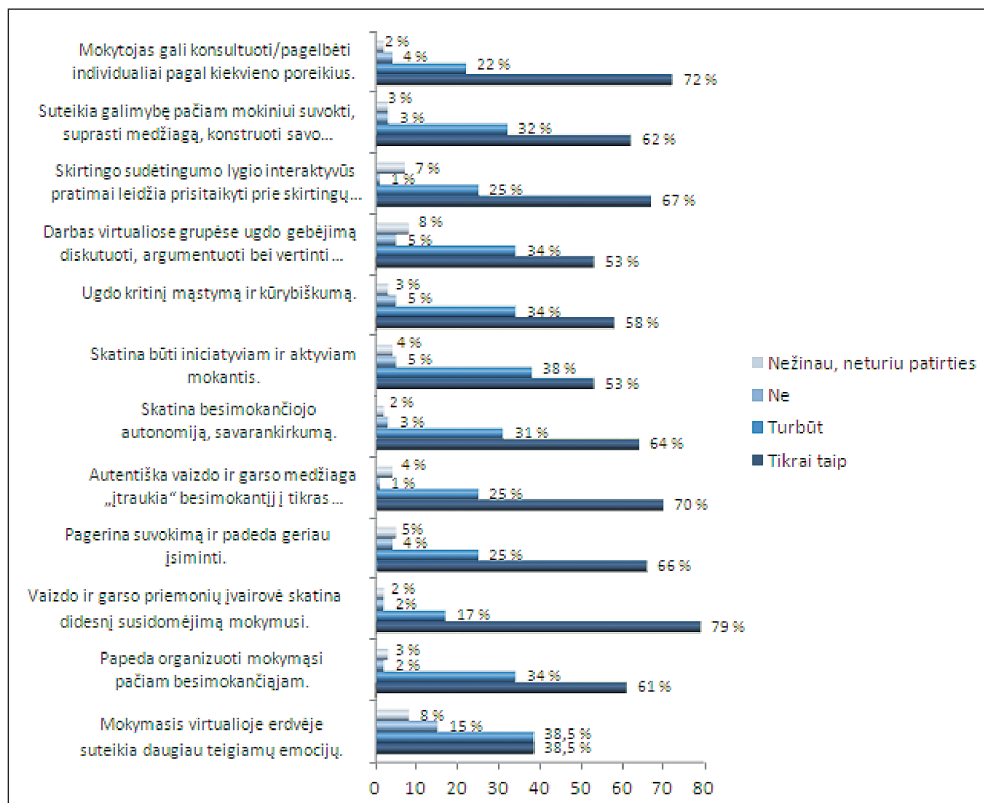

5 pav. **Mokyklos infrastruktūros sąlygų tinkamumas taikyti IKT**

Iš informacinių technologijų svarbos taikant IDKM analizės (6 pav.) matyti, kad bendrojo lavinimo mokyklų mokytojai beveik vieningai išreiškė teigiamus vertinimus. Pirmauja vaizdo ir garso priemonių įvairovė ir jų autentiškumas, taip pat galimybė kiekvienam mokiniui teikti individualias konsultacijas, skirti interaktyvias užduotis, priklausomai nuo mokinio žinių lygio, gebėjimų ir imlumo. Kiek atsargiau mokytojai vertina mokymo(-si) virtualioje erdvėje, o ne klasėje, teikiamas

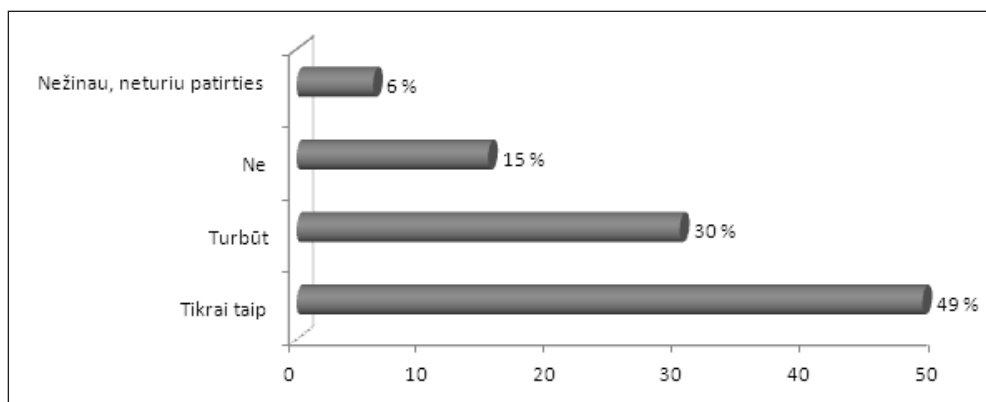
teigiamas emocijas, tačiau būtina atkreipti dėmesį į tai, jog šioje veikloje mokytojai turi labai mažai patirties. Beje, lyginant mokytojų vertinimus su 2009 m. atlikto tyrimo (Bijeikienė, Pundziuvienė, Linkevičiūtė, 2009), kurio respondentai buvo aukštosios mokyklos dėstytojai ir studentai, rezultatais, vertėtų pažymėti, kad ir pastarieji labiausiai vertina IKT dėl jų teikiamų galimybių analizuoti autentišką vaizdo ir garso medžiagą, pačiam besimokančiam asmeniui kontroliuoti mokymosi procesą, prisitaikyti prie individualaus mokymosi tempo ir gebėjimų, taip pat konsultuoti besimokančius asmenis. Įdomu, kad ir dėstytojai abejoja, ar technologijos keltų tik teigiamas emocijas, jeigu mokymo(-si) proceso nekontroliuotų pats dėstytojas, kuris suteikia grįžtamąjį ryšį ir malonumą paprastai žmogiškai bendrauti. Galiausiai reikia paminėti, kad ir apklaustieji studentai labiausiai vertina mišrųjį mokymą, t. y. technologijų derinimą su tradicinėmis paskaitomis, kurių metu parbrėžiama dėstytojo ir besimokančiųjų bendravimo svarba.

6 pav. IKT svarba, integruojant dėstomo dalyko ir kalbos mokymą

Į klausimą „Ar virtualioji mokymosi aplinka yra patrauklesnė negu tradicinė pamoka klasėje?“ (7 pav.) didžioji dalis (49 %) mokytojų atsakė teigiamai ir paminėjo tokius virtualaus mokymo(-si) privalumus kaip galimybę mokytis didesnei

mokinių auditorijai, demonstracinius laboratorinius darbus pakeisti virtualiais, mokinių motyvacijos mokytis stiprinimą, savarankiško mokymosi ir refleksijos ugdymą, patogų ir paprastą būdą apdoroti mokymosi rezultatus. Beje, vertėtų paminėti, kad virtuali mokymosi aplinka gali būti naudojama ir klasėje IDKM pamokos metu. Respondentai ypač vertina technologijas, kurios padeda įprastą pamoką paversti netradicine, nes gausi muzikos kūrinių, koncertų, filmų, mokomųjų muzikinių žaidimų, informacijos šaltinių, parengtų pamokų scenarijų idėjų įvairovė padeda sudominti mokinį dėstomu dalyku, o autentiška mokomoji medžiaga suteikia galimybę moksleiviui mokytis užsienio kalbos ir sužinoti daug kultūrinių aspektų.

7 pav. **Virtualioji mokymosi aplinka vs. tradicinė pamoka klasėje**

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad 30 % mokytojų abejoja, ar iš tikrųjų virtualioji mokymosi aplinka yra patrauklesnė už tradicinę pamoką klasėje, o 15 % respondentų į klausimą atsakė neigiamai. Atsižvelgiant į pastarųjų respondentų abejones, reikėtų pažymėti, kad dar vieno tyrimo, kurio metu VDU studentai vertino virtualiosios mokymo(-si) aplinkos ir mišriojo mokymo taikymo privalumus ir trūkumus, rezultatai parodė, kad besimokančiajam mišriuoju būdu ypač svarbūs yra mokymosi strategijų įvaldymas, paties besimokančiojo motyvacija ir gebėjimas mokytis, remiantis savo patirtimi (Pundziuvienė, 2012). Taigi virtualioji mokymosi aplinka gali būti naudinga tik tuo atveju, kai IDKM mokytojas kompetentingai taiko įvairias mokymo, įskaitant ir IKT taikymą, strategijas, o IDKM mokinys yra įvaldęs mokymosi strategijas ir yra motyvuotas mokytis savarankiškai.

Išvados ir tolesnių tyrimų perspektyva

Tyrimo rezultatai leidžia daryti išvadą, kad spartus technologijų vystymasis šiuolaikinėje informacinėje visuomenėje skatina taikyti technologijas kasdieninėje veikloje net tuos mokytojus, kurie iš pradžių buvo skeptiškai nusiteikę IKT atžvilgiu. Nors, kitaip negu moksleivių atveju, naudojimas technologijomis nėra

kasdieninis daugumos mokytojų laisvalaikio leidimo būdas, respondentai pabrėžia IKT, kaip svarbaus ir lengvai prieinamo informacijos šaltinio, bendravimo profesiniais tikslais ir dėstomo dalyko kompetencijos tobulinimo terpės, svarbą. Beveik visi apklausti mokytojai sutinka, kad IKT integravimas į mokymo(-si) procesą gali labiau sudominti jaunąją kartą, nes virtuali erdvė jiems yra patraukli bendravimo ir įvairių interaktyvių veiklų aplinka.

Tyrimas atskleidė, kad mokytojai teigiamai vertina IKT taikymą integruoto kalbos ir dalyko mokymo procese dėl technologijų suteikiamų galimybių panaudoti autentiškus šaltinius užsienio kalba, diferencijuoti užduotis ir mokymo procesą, skatinti ir organizuoti savarankišką mokinių mokymąsi, pasirinkti mokymo(-si) tempą, organizuoti kūrybinį komandinį mokymąsi, kurio metu mokiniai tampa tyrėjais, rengti bendrus projektus su kitų mokyklų, miestų ir šalių bendraamžiais, plėtoti bendradarbiavimu grįstus mokinių ir mokytojų santykius. Lyginant bendrojo lavinimo mokyklų mokytojų ir aukštosios mokyklos dėstytojų požiūrį į technologijų veiksmingumą mokant(-is), abi respondentų grupės išreiškė panašų požiūrį į IKT teikiamus privalumus mokant(-is) ir turėjo abejonių dėl virtualaus mokymosi keliamų teigiamų emocijų tuo atveju, jeigu pedagogas minimaliai dalyvauja organizuojamose interaktyviose veiklose.

Analizuojant, kokia kalba mokytojai naudoja technologijas, tyrimas atskleidė ir daugiakalbystės naudojant IKT aspektą: mokytojai paminėjo vokiečių, italų, prancūzų, lenkų ir ispanų kalbas; tačiau didžioji dalis respondentų rinkosi anglų kalbą, kuri, beje, yra populiariausia, taikant IDKM. Pasak tyrimo autorių, technologijos mokant(-is) gali būti naudingos tik tuo atveju, kai IDKM mokytojas kompetentingai taiko įvairias mokymo, įskaitant ir IKT naudojimą, strategijas, o IDKM mokinys yra įvaldęs mišriojo mokymosi strategijas ir yra motyvuotas mokytis savarankiškai. Nors tyrimo rezultatai leidžia teigti, kad kai kurie mokytojai neturi pakankamai patirties, taikant įvairius IKT teikiamus metodinius sprendimus, didžioji dauguma respondentų inovatyvias technologijas sieja su galimybėmis pajvairinti integruoto kalbos ir dalyko mokymo didaktiką, metodiką ir tobulinti savo, kaip IDKM mokytojų, kompetenciją.

Literatūra

- Andriulienė, L., et al. (2006). *Integruotas dalyko ir užsienio kalbos mokymas*. Vilnius: Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras.
- Bijeikienė, V., Linkevičiūtė, E., & Pundziuvienė, D. (2009). ICT in foreign language learning and teaching: attitudes and practices. In L. Chodzkienė (ed.) *Language and Culture: New Challenges for the Teachers of Europe //Kalba ir kultūra: nauji iššūkiai Europos mokytojui* (pp. 252-262). Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
- Bijeikienė, V., Rašinskienė, S., & Zutkienė, D. L. (2011). Teachers' attitudes towards the use of blended learning in general English classroom. *Studies about Languages //Kalbų studijos, 18*, 122-127.

- Būdvytytė-Gudienė, A., et al. (2011). *Praktinės CLIL taikymo galimybės*. VšĮ Šiaulių universiteto leidykla.
- Council Conclusions on Language Competences to Enhance Mobility*, 3128th EDUCATION, YOUTH, CULTURE and SPORT Council meeting Brussels, 28 and 29 November 2011. Prieiga per internetą: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/educ/126373.pdf
- Coyle, D., Hood, P., & Marsh, D. (2010). *CLIL: content and language integrated learning*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Dale, L., & Tanner, R. (2012). *CLIL activities: A resource for subject and language teachers*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Dalton-Puffer, C., Nikula T., & Smit, U. (2010). Charting policies, premises and research on content and language integrated learning. In *Language use and language learning in CLIL classrooms* (pp. 1-19). Amsterdam: John Benjamins.
- Deller, S., & Price, C. (2007). *Teaching other subjects through English*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Languages mean business: Companies work better with languages*. (2008). Recommendations from the Business Forum for Multilingualism established by the European Commission. Berlin: European Communities. Prieiga per internetą: http://www.multemo.org.uk/media/useful_documents/EC_202008_Languages_mean_business.pdf
- Lorenzo, F., & Moore, P. (2010). On the natural emergence of language structures in CLIL. In *Language use and language learning in CLIL classrooms* (pp. 23-38). Amsterdam: John Benjamins.
- Promoting Language Learning and Linguistic Diversity: An Action Plan 2004 – 2006*. Brussels, 24.07.2003 COM (2003) 449 final. Prieiga per internetą: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2003:0449:FIN:en:PDF>.
- Pundziuviene, D. (2012). Mišrusis bendrosios anglų kalbos mokymas(is): studentų požiūrio analizė. *Santalka: Filologija, Edukologija*, 1(20). Prieiga per internetą: <http://www.cpe.vgtu.lt/index.php/cpe/issue/current>
- Quality Education for Plurilingual People Living in Multilingual Societies, (2010). *The Graz Declaration on language education*. Prieiga per internetą: http://archive.ecml.at/documents/news/Graz_Declaration_E2_80_93_executive_summary.pdf.
- Sharma, P., & Barrett B. (2007). *Blended learning: Using technology in and beyond the language classroom*. Oxford: Macmillan.
- Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatos*. (2003). Patvirtintos LR Seimo nutarimu, IX-1700. Prieiga per internetą: www.smm.lt/ti/docs/strategija2003-12.doc

<p>Vilma BIJEIKIENĖ PhD in Linguistics, Assoc. Professor of the English Language</p> <p><i>Fields of scientific interests:</i> TEFL methodology, ESP, ICT in language learning and teaching, political and forensic linguistics, discourse analysis, sociolinguistics, cognitive linguistics</p> <p>Institute of Foreign Languages, Vytautas Magnus University K. Donelaičio str. 52-603, LT-44244, Kaunas, Lithuania v.bijeikiene@uki.vdu.lt</p>	<p>Vilma BIJEIKIENĖ Kalbotyros mokslų daktarė, anglų kalbos docentė</p> <p><i>Mokslinių interesų sritys:</i> anglų kalbos dėstymo metodika, IKT panaudojimas dėstyje, specialiosios anglų kalbos dėstymas, politinė ir teisinė lingvistika, diskurso analizė, sociolingvistika, kognityvinė lingvistika</p> <p>Vytauto Didžiojo universitetas, Užsienio kalbų institutas K. Donelaičio g. 52-603, LT-44244 Kaunas, Lietuva v.bijeikiene@uki.vdu.lt</p>
<p>Daiva PUNDZIUVIENĖ Lecturer</p> <p><i>Fields of scientific interests:</i> TEFL methodology, multilingualism in EU, implementation of ICT in language teaching, ESP, adult teaching: non-formal education and life-long learning, content and language integrated learning, American literature and culture</p> <p>Institute of Foreign Languages, Vytautas Magnus University K. Donelaičio str. 52-603, LT-44244, Kaunas, Lithuania d.pundziuviene@uki.vdu.lt</p>	<p>Daiva PUNDZIUVIENĖ Lektorė</p> <p><i>Mokslinių interesų sritys:</i> anglų kalbos dėstymo metodika, daugiakalbystė ES, informacinių technologijų panaudojimas kalbos mokyme, specialiosios anglų kalbos dėstymas, suaugusiųjų švietimas: neformalusis mokymas ir mokymasis visą gyvenimą, integruotas dalyko ir kalbos mokymas, amerikiečių literatūra ir kultūra</p> <p>Vytauto Didžiojo universitetas, Užsienio kalbų institutas K. Donelaičio g. 52-603, LT-44244 Kaunas, Lietuva d.pundziuviene@uki.vdu.lt</p>
<p>Lina Danutė ZUTKIENĖ Lecturer</p> <p><i>Fields of scientific interests:</i> TEFL methodology, multilingualism in EU, use of ICT in language teaching/learning, ESP</p> <p>Institute of Foreign Languages, Vytautas Magnus University K. Donelaičio str. 52-603, LT-44244, Kaunas, Lithuania l.zutkiene@uki.vdu.lt</p>	<p>Lina Danutė ZUTKIENĖ Lektorė</p> <p><i>Mokslinių interesų sritys:</i> anglų kalbos dėstymo metodika, daugiakalbystė ES, informacinių technologijų panaudojimas kalbos mokyme/si, anglų kalbos mokymas/is specifiniais tikslais</p> <p>Vytauto Didžiojo universitetas, Užsienio kalbų institutas K. Donelaičio g. 52-603, LT-44244 Kaunas, Lietuva l.zutkiene@uki.vdu.lt</p>